

INHOUD

Ter inleiding, prof. dr. A. Baars	11
Verantwoording van de hertaler	43
1. Over het wezen van het geloof, waarbij tevens de middelen worden aangewezen die onbekeerde mensen moeten gebruiken om het geloof te verkrijgen en gelovigen om het te bewaren en erin toe te nemen.	49
2. Over het grote onderscheid tussen het tijdgeloof en het ware, zaligmakende geloof	81
3. Over de zekerheid als een vrucht van het zaligmakende geloof	108
4. Hierin wordt aangetoond hoe het komt dat veel van Gods kinderen zo verontrust en twijfelmoedig voortgaan op de weg naar de hemel; in deze moeilijke omstandigheden worden zij hier bemoedigd en opgebeurd	135
5. Over het zalige en zegenrijke gevolg van een vast gefundeerde zekerheid in dit leven door het geloof	167
6. Over de vrede, de blijdschap en de roem van het geloof, die als vrucht uit het wandelen in geloof voortvloeien	202
7. Over de achteruitgang van Gods kinderen in de beoefening van het geestelijk leven	233
8. Over de welgemeende en oprechte toestemming of inwilliging van de ziel met betrekking tot het genadeverbond, ter voorbereiding op het Avondmaal des Heeren	263
9. Het vervolg op de inwilliging van het verbond	293

10. De grote Middelaar van het verbond wordt getoond in Zijn algenoegzaamheid en gewilligheid om diegenen uit te lokken en moed in te spreken die verontrust en beschroomd zijn en niet de vrijmoedigheid hebben om een verbond met God te sluiten 325
11. Over het gelovig gebruikmaken van de grote Middelaar van het verbond in alle voorkomende omstandigheden waarin Hij te hulp komt tot heiligmaking en vertroosting 352
12. Over de gepaste en godvruchtige voorbereiding of het toebereiden van het hart om het Avondmaal des Heeren met geestelijke vreugde te ontvangen 387
13. Over de gepaste gesteldheid van de ziel die ieder op de dag van het Avondmaal moet hebben om tot eer van God en tot zegen van zijn ziel aan te gaan 419
14. Over de gepaste nabetrachting – hoe een godvrezend mens zich tegenover God waardig moet gedragen na het gebruik van het Heilig Avondmaal 451

HOOFDSTUK I

Over het wezen¹ van het geloof, waarbij tevens de middelen worden aangewezen die onbekeerde mensen moeten gebruiken om het geloof te verkrijgen en gelovigen om het te bewaren en erin toe te nemen.

INLEIDING

Ter gelegenheid van het heilige en luisterrijke² Avondmaal, dat de Heere heeft ingesteld, willen wij u opwekken om dat elke keer weer³ op een passende en nuttige wijze te gebruiken. Daarom hebben we, als de Heere ons de gelegenheid geeft, het voornemen om nu en in het vervolg met u⁴ te spreken over het zaligmakend geloof, zowel over het wezen daarvan als over de zalige vruchten die eruit voortkomen. Ik wil dat overigens zó doen dat ik veel zaken hieromtrent als bekend zal veronderstellen. Ik wil me er daarbij op toeleggen onbekeerde⁵ mensen wakker te schudden⁶ en hun de weg tot de eeuwige zaligheid aan te wijzen, maar vooral Gods kinderen te bemoedigen in hun moeilijke omstandigheden⁷. Ook wil ik advies en leiding⁸ aan hen geven hoe ze zich moeten gedragen om méér overvloedig in het geloof te zijn. Dat geldt vooral ter gelegenheid van het Heilig Avondmaal, om dat te gebruiken tot troost en profijt voor hun ziel.

Onder het inwachten van de zegen van de Heere wil ik nu⁹ dan beginnen, waarbij de volgende punten in deze eerste uiteenzetting aan de orde worden gesteld:

1. Ik zal kort iets zeggen over het karakter of het wezen van het geloof, en ingaan op de vraag wat de wezenlijke geloofsdaden zijn.
2. Omdat het geloof de noodzakelijke voorwaarde is om ten avondmaal te gaan, zal ik onbekeerde¹⁰ mensen opwekken om al die

1. natuur
2. hoogwaardig
3. by die gelegenheden
4. met uw aandacht
5. natuurlyke
6. te ontzachteren
7. zwaarigheden
8. raad en bestuur
9. in dit uur
10. natuurlyke

middelen te gebruiken die onder de zegen van God ertoe zouden kunnen leiden om hen in het geloof te doen delen.

3. De kinderen¹¹ van de Heere zal ik overwegingen aan de hand doen¹² om zich van hun geloof te verzekeren; ook zal ik aangeven dat zij verplicht zijn zichzelf bij het geloof, waaraan zij al deel hebben, te bewaren.

UITLEG

1.

Eerst wil ik iets zeggen over het wezen van het geloof, maar vooraf moet ik de opmerking maken dat ‘geloven’ niet betekent ‘iets menen’ of ‘ergens aan twifelen’. Zo gebruikt men het woord op een verkeerde manier als het gaat over gewone dingen in het dagelijks leven. Men zegt dan: ‘Ik geloof wel dat dit of dat zo is ...’ Er zijn dan aan de ene kant argumenten vóór, waarom men dit denkt; maar aan de andere kant zijn er ook argumenten tégen, waardoor men het in twijfel trekt. Dat is echter niet geloven in de echte zin van het woord, maar meer een kwestie van ‘in twijfel trekken’. Dit is helemaal in strijd met de zaak waar wij het nu over hebben.

Ook betekent ‘geloven’ niet zomaar¹³ ‘iets weten’, dat wil zeggen: door onszelf of door een ander zich ervan bewust zijn dat er een bepaalde zaak is. Ik kan immers iets weten waar ik het niet mee eens ben, maar wat ik eerder moet afkeuren. Nu kan dat wel gebeuren ten aanzien van gewone dingen, maar niet in geestelijke zin. Want dan is het geloof een weten dat gepaard gaat met de volledige instemming van het verstand¹⁴ en een omhelzing van de wil. Dat verstaat de Schrift eronder als zij over het geloof spreekt. Vergelijk het met het woord ‘horen’, dat zo vaak in de Bijbel voorkomt. Dat zegt niet gewoonweg ‘met het oor van het lichaam iets aanhoren’, maar zó horen dat het samengaat met aandacht, eerbied en opmerkzaamheid.

Het zaligmakend geloof houdt dus in: het getuigenis van God van harte aannemen, met een volkomen overgave¹⁵ van heel zijn ziel en alle genegenheden aan God en Christus. Zo geformuleerd is het een

11. volk

12. gronden aan de hand geven

13. blotelyk

14. oordeel

15. opdraging

algemeen aanvaarde term¹⁶, waarvan niemand de kracht kent dan hij die het geloof ontvangt en daarmee op deze wijze werkzaam is.

Twee woorden

Nu zijn er in Gods Woord twee woorden die deze geloofsdaad uitdrukken. Het eerste woord vinden we in Psalm 2:12, waar staat: ‘Welgelukzalig zijn allen die op Hem betrouwen.’¹⁷ Eigenlijk staat er: die tot Hem de toevlucht nemen. Zo staat het ook in Psalm 36:8, en andere plaatsen. Dit toevlucht nemen drukt de eigenlijke, hoewel nog zwakke geloofsdaad uit, waaraan de zaligheid is verbonden.

Het tweede woord betekent leunen, steunen, zich ergens veilig aan overgeven¹⁸ of zich door een ander laten dragen, zoals een kind dat zich veilig overgeeft in de armen van zijn moeder of verzorgster¹⁹. Zo lezen we in Hooglied 8:5: ‘Wie is zij die (...) lieflijk leunt op haar Liefste?’ Zie ook Psalm 84:13²⁰. Daar drukt het woord een hogere mate²¹ van geloof uit, dat in vertrouwen bestaat.

In het Nieuwe Testament komt het woord ‘geloven’ soms voor in de betekenis van de zaak²² die men geloven moet. Zo sprak men over Paulus als de man ‘die ons eertijds vervolgde, maar nu het geloof verkondigt’, vgl. Galaten 1:23. Dan wordt het Evangelie bedoeld, dat men moet geloven. Maar soms komt het ook voor als een daad van het hart²³, dat werkzaam is met het voorwerp van het geloof; zie Johannes 3:36: ‘Die in de Zoon gelooft, die heeft het eeuwige leven’. Dat betekent: wie in het hart met de Zoon werkzaam is zoals God dat van hem vraagt, die is zalig.

We spreken nu van dit geloof, dat de ziel werkelijk met Jezus verenigt. Om daar iets over te zeggen, moeten we zien wat eraan voorafgaat,

16. kunstwoord; dit is een vertaling van het Latijnse ‘terminus technicus’, d.w.z. een woord met een vaste en algemeen aangenomen betekenis, dat met name in verband met een bepaald vak of een bepaalde wetenschap wordt gebruikt. Immens gebruikt deze term, omdat hij wil benadrukken dat men bij gebruik van het woord ‘geloof’ steeds moet vasthouden aan de algemeen aangenomen betekenis van wat ‘geloof’ in de door hem gegeven omschrijving inhoudt.

17. Immens citeert vrij: ‘welgelukzalig zynze [bedoeld is: zyn ze], die op u betrouwen’.

18. op verlaten

19. voedster

20. welgelukzalig is de mens die op U vertrouwt

21. de verdere trap

22. het voorwerp

23. gemoed

waarin het wezen van het geloof bestaat, en wat de gevolgen ervan zijn.

Wat voorafgaat

Als een mens²⁴ mag geloven tot zaligheid, gaat daar allereerst de *kennis* aan vooraf.

De *kennis* is zó noodzakelijk dat geloven zelfs wel ‘kennen’ genoemd wordt. In Jesaja 53:11 staat: ‘Door Zijn kennis zal Mijn Knecht, de Rechtvaardige, velen rechtvaardig maken.’ Dat betekent: door het geloof, want men kan geen enkele geloofswerkelijkheid²⁵ toestemmen of aanvaarden en daarmee op de juiste wijze werkzaam zijn, behalve wanneer men die kent.

Welnu, er worden verschillende geloofszaken verondersteld die men moet kennen. Dat is in het algemeen gesproken het hele Woord van God, maar in het bijzonder zijn het die zaken die betrekking hebben op onze eeuwige zaligheid. Zo moet men tot zijn behoud enkele zaken kennen van zichzelf en van de Middelaar. Men moet ook enige kennis hebben van het middel waardoor men aan deze Middelaar deel krijgt, en ook van de plicht voor de ziel om heilig voor God te leven. Het gaat in deze geloofswerkelijkheden dus om de kennis van ellende, verlossing en dankbaarheid.

Welnu, deze geloofszaken moet iemand die gaat geloven, in mindere of meerdere mate²⁶ kennen. Maar niet alle kennis is genoegzaam. Een puur beschouwelijk kennen²⁷ maakt niemand zalig. Er is verschil tussen het ene en het andere kennen. Het eerste kennen is zoals een onbekeerd mens de geloofszaken met zijn verstand begrijpt, en het tweede zoals iemand die ziet door het ontdekkend licht van de Geest. De eerste kent alleen de woorden en de buitenkant²⁸ van de geloofswaarheden, omdat hij die zo geleerd heeft, maar hij dringt nooit door tot de kern²⁹ ervan. Maar de ander kent behalve de woorden ook de zaken; hij dringt wel door tot de diepste kern³⁰, omdat hij

24. Immens spreekt vaak van ‘de ziel’, ‘een ziel’, waarmee hij de (geestelijke) mens bedoelt; in deze hertaling wissel ik het gebruik van het woord ‘mens’ en ‘ziel’ regelmatig af.

25. waarheid; een ‘waarheid’ wordt in deze herschrijving met ‘geloofsbegrip’, ‘geloofswerkelijkheid’, ‘geloofswaarheid’ of ‘geloofszaak’ omschreven.

26. maat en trap; in de context zijn dit synoniemen.

27. een blote beschouwing

28. uitwendige schors

29. pit en merch

30. tot in het allerinnigste

die daadwerkelijk³¹ in het hart ervaart. De een kent de geloofswaarheden zonder de minste gevoelige indruk. Hij ziet zijn ellende wel, maar zonder daarover in verlegenheid te zijn, zonder schaamte en droefheid. Hij heeft een beschouwelijke kennis van Christus, maar zonder het minste verlangen naar Hem, althans³² geen verlangen dat hem naar Christus drijft. Want hij voelt niet dat hij Hem nodig heeft. Maar iemand die werkelijk gelooft, kent de geloofswaarheden met bewogenheid en diepe gevoelens³³. Hij ziet zijn ellende met ontroering en schaamte³⁴ en beschouwt Christus als de enige Weg tot zaligheid, en hij heeft een naar Hem uitgaand verlangen om deel aan Hem te mogen hebben.

Hier moet het *aanvaarden*³⁵ van de gekende geloofswaarheden nog bij komen. Maar een louter instemmen³⁶ is ook niet genoeg! Men kan het namelijk eens zijn met de objectieve betekenis van de geloofsbegrippen, omdat ze redelijk klinken, met Gods eer³⁷ overeenkomen, tot zegen zijn, en er bovendien niets tegen in te brengen is. Maar op deze wijze zijn allen in onze gereformeerde kerk het met de waarheden van het geloof eens. Maar degene die gelooft omdat hij de geloofswaarheden in zijn hart ervaart, stemt er dubbel mee in. Hij zegt: 'Ik geloof niet alleen omdat God het getuigt in Zijn Woord, maar ook omdat ik het in mijn hart ondervind.' Zo getuigt de Geest in het hart dat de Geest Die in het Woord spreekt, de waarheid is.

Zien met twee ogen

Als op déze wijze de kennis³⁸ voorafgaat, moet de wezenlijke daad van het geloof noodzakelijkerwijs volgen. Die bestaat erin dat men van harte bij zichzelf vandaan loopt en wegvlucht en de toevlucht neemt

31. dadelyk

32. immers

33. met aandoening/ met indruk

34. met gevoel/ met verlegenheid

35. een toestemming; het woord 'toestemmen' betekent in het bevindelijk taalgebruik: de geloofswaarheid met het hart aanvaarden.

De aanvaarding met het hart benadrukt Immens in de hierop volgende zin.

36. blote toestemming

37. Gode betamelyk

38. Immens spreekt van 'een kennis'.

tot Christus en Zijn verdiensten, die volkomen toereikend zijn³⁹. Daarom moet u de wezenlijke daad van het geloof eens zó opvatten: de Heilige Geest, Die hiervan alleen de Werkmeester is, geeft de zondaar twee ogen; met het ene ziet hij zichzelf en met het andere de Heere Jezus. Hij ziet *zichzelf* in de ellendige, verloren en rampzalige toestand waarin hij van nature verkeert. Hij ziet zijn zonden in alle verzwarende omstandigheden, want de Geest zal de wereld overtuigen van zonde. Eigenlijk staat er in Johannes 16:8: ‘verstomd doen zijn’⁴⁰, zodat men er niets tegen in kan brengen. Als hij dit ziet, wordt hij verbijzeld en ontvangt hij een verbroken hart⁴¹. Hij wordt nederig voor God en de hoogmoed⁴² van zijn hart wordt weggenomen. Ja, dat inzicht brengt ware verootmoediging met zich mee, zodat de ziel met Efraïm uitroept: ‘Nadat ik aan mijzelf ben bekendgemaakt, heb ik op de heup geklopt; ik ben beschaamd, ja, ook schaamrood geworden’, Jeremia 31:19. Dat gaat zó ver dat hij wanhoopt aan zichzelf. Maar daardoor wordt hij erop voorbereid om met het andere oog op *de Heere Jezus* te zien als de grote Heiland en Zaligmaker. Dat is voor zo’n gewond en radeloos mens van uitnemende waarde⁴³ en vol verkwikking. De Geest doet hem namelijk zien dat Jezus, om een Heiland te zijn, daartoe door de Vader van eeuwigheid is voorbestemd en aangesteld. De Geest doet hem ook zien dat de Heere Jezus daartoe in staat is, omdat er in Hem een overvloedige volheid⁴⁴ is om alle gebrek te vervullen. In Hem woont immers het welbehagen van de Vader in alle volheid, vgl. Kolossenzen 1:19. Ten slotte laat de Geest de mens zien dat Jezus ook gewillig is om alles wat Hij is en heeft aan arme en behoeftige⁴⁵ zielen te schenken. Want alles wat Hij als Middelaar is, wat Zijn naturen, namen, ambten en staten⁴⁶ betreft, is Hij niet zozeer voor Zichzelf, als wel voor arme zondaren.

39. algenoegzaam; dit woord wordt in deze hertaling vaak ook gehandhaafd. Het is in theologisch en ook bevindelijk taalgebruik een woord dat met name in verband met God wordt gebruikt, en aangeeft dat in en door Hem alles in alle opzichten voldoende is, en volkomen toereikend om alle behoeften te bevredigen (zie WNT, s.v. algenoegzaam).

40. stom zetten

41. [word hy] week

42. hoogheid

43. aller dierbaarst

44. een volle algenoegzaamheid

45. verlegene

46. De ‘staten’ van Christus is een theologische formulering voor Zijn positie van vernedering in Zijn lijden en die van verhoging na Zijn opstanding.

Ja, Hij nodigt hen zelfs uit, Hij bidt en roept om tot Hem te komen. Als men dit ziet, gaat men de Heere Jezus hoogachten; en er komt een begeerte, een verlangen en een uitzien naar Hem, en daarmee wordt het geloof beoefend.

Dat zien met twee ogen is er ook de oorzaak van dat de mens tot twee daden komt⁴⁷. Enerzijds ziet hij zich als geheel ellendig en verloren. Hij denkt: Als ik zo blijf, wacht mij niets anders dan een zekere dood en het eeuwig verderf. Maar als ik in Jezus gevonden mag worden, is dat mijn eeuwige zaligheid.

Wat doet de ziel dan? Ze vlucht bij zichzelf vandaan⁴⁸, ze ziet af van alle eigengerechtigheid, ze wil niet langer het leven in zichzelf⁴⁹ zoeken, en neemt daadwerkelijk de toevlucht tot de Heere Jezus en Zijn algenoegzame verdiensten; en daarbij verklaart ze dat ze in Hem gevonden wil worden.

De juiste gestalte

Om deze daad van geloof weer te geven gebruikt Gods Woord verschillende uitdrukkingen⁵⁰, die ons de juiste gestalte⁵¹ laten zien van zo'n mens die tot God de toevlucht neemt.

De ene keer wordt er gesproken over het *zoeken* van de Heere, zoals in Psalm 69:33: 'Gij die God zoekt, ulieder hart zal leven.' Hier wordt de mens gezien als iemand die zichzelf als een verlorene kent, maar omdat hij weet dat er nog een middel is om behouden te worden, zoekt hij daarnaar met alle ernst en ijver en gebruikt daarbij alle middelen. Een andere keer wordt het weergegeven als het *vragen* naar Christus, zoals in Jesaja 11:10, waar staat dat de heidenen naar de wortel van Isai zullen vragen. Dan wordt er uitdrukking gegeven aan de arme en radeloze gestalte van de ziel, waarbij ze het voor zichzelf opgeeft, maar toch gelooft dat het niet hopeloos⁵² is. Daarom vraagt ze ook naar de goede weg, om daarop te wandelen.

Ook wordt wel van *horen* gesproken, zoals in Psalm 45:11: 'Hoor, o

47. dat dubbelde gezicht, verwekt in de ziel een dubbelde daad

48. loopt en vlied uit zich zelfs

49. in haar eige hand

50. spreekwyzen

51. Dit bevindelijk gekleurde woord wordt in deze hertaling in principe gehandhaafd. Het geeft de gesteldheid van het hart of de gemoedsgesteldheid aan; een enkele keer zal ter afwisseling gebruikgemaakt worden van deze synoniemen.

52. buiten hope

dochter, en zie, en neig uw oor.’ Dat betekent hier: op de boodschap⁵³ van het Evangelie acht geven, met grote aandacht⁵⁴ luisteren naar wat God daarin laat bekendmaken⁵⁵. Ja, het is het oor te luisteren leggen zoals een zieke doet die op bed het hoofd buigt⁵⁶ in de richting van de artsen, als ze met elkaar overleggen of er nog een middel tot herstel is. Dan luistert hij met een gretig verlangen naar genezing, naar wat er over hem gezegd wordt.

Er wordt ook gesproken van het *aangrijpen* van Christus, zoals in Jesaja 27:5: ‘Of hij moest Mijn sterkte aangrijpen’. Het is dan zoals bij iemand die gevaar loopt te verdrinken of in een brand om te komen, en dan het aangeboden middel tot behoud gretig aanpakt om uit dat gevaar gered te worden. Zo ziet een mens zichzelf in het allergrootste gevaar van een eeuwig verderf, maar tegelijk ziet hij de Heere Jezus als het enige middel tot behoud dat hem wordt aangeboden. En daarom strekt hij de hand van het geloof uit, grijpt Hem aan en vertrouwt zich aan Hem toe⁵⁷.

Het woord *willen* wordt eveneens gebruikt: ‘En gij wilt tot Mij niet komen’, dat wil zeggen: in Mij geloven; zie Johannes 5:40. Dan geeft het uitdrukking aan de gestalte van het hart dat zich overgeeft, waarbij men ten volle tot een en ander bereid is. Daardoor stemt de ziel van harte in met het besluit⁵⁸ van God om zalig te worden zoals Hij het wil, en verlaat ze de dienst van de zonden.

Het woord *komen* is ook van toepassing, zoals in Jesaja 55:3: ‘Neigt uw oor en komt tot Mij’. Dan wordt aangegeven hoe de Heere Jezus Zichzelf in al Zijn volheid aanbiedt. Als de ziel dat hoort, treedt ze uit zichzelf en laat al haar eigengerechtigheid varen, en komt ze tot Hem om bij Hem het leven te zoeken.

De toevlucht nemen tot is weer een andere uitdrukking, zoals in Psalm

53. voorstel; hier in de betekenis van datgene wat meegedeeld of voorgehouden wordt.

54. ‘opmerking’ betekent: aandacht, opmerkzaamheid, enz. Het is dus een synoniem van ‘aandacht’, en daarom is ‘met aandacht en opmerking’ hier weergegeven als ‘met grote aandacht’.

55. voorstellen; ‘voorstellen’ in de betekenis van ter beschikking stellen, aanbieden, geven; ook is hier de betekenis relevant van uitstellen, zodat iedereen het ziet en uitgenodigd wordt dat te kopen; ten slotte speelt ook de betekenis mee van ‘bekendmaken’. Voor deze laatste mogelijkheid is hier gekozen, omdat die het dichtst aansluit bij het eerder gebruikte woord ‘boodschap’; zie noot 53.

56. het hoofd van het bedde neigt

57. waagt zich op hem

58. voorstel; zie ook noot 56.

2:12: ‘Welgelukzalig zijn allen die tot Hem de toevlucht nemen.’⁵⁹ Het is zoals iemand die een doodslag heeft gepleegd en door de bloedwreker wordt opgejaagd. Daarom vlucht hij met de grootste mogelijke haast naar een vrijstad om behouden te worden. Of zoals iemand die door vijanden wordt achtervolgd, een veilig toevluchts-oord⁶⁰ ziet en zich daarnaartoe haast. Zo is de Naam van de Heere een sterke Toren, waar de rechtvaardige heen loopt en in een hoog vertrek gesteld wordt.⁶¹

De geloofsdaad wordt ook aangeduid door *op Christus te zien* of Hem aan te zien, zoals in Johannes 6:40. Daar is de uitdrukking ontleend aan de koperen slang⁶². Toen de Israëlieten door de giftige slangen gebeten waren, moesten ze naar deze koperen slang opkijken om behouden te worden. Dat moesten ze doen, al was het maar met een gebroken oog, dat is een oog dat het medelijden opwekt van iemand die hem aanziet. Deze uitdrukking geeft dus de daad aan van het meest zwakke geloof, waardoor een bijna stervend⁶³ mens toch het oog op Jezus vestigt met de bede⁶⁴ of Hij Zich over hem wil ontfermen.

Ook is wel van *kiezen* sprake; zie Jozua 24:15: ‘Kiest u heden wie gij dienen zult.’ Dat is die daad van de ziel waardoor ze na rustig overleg en berekening van de kosten tot het besluit komt om zich voor de Heere en Zijn dienst uit te spreken⁶⁵, zonder nog langer op twee gedachten te willen hinken.

Ook wordt de geloofsdaad weleens *het kussen van de Zoon* genoemd, zoals in Psalm 2:12: ‘Kust de Zoon, opdat Hij niet toorne’. Dat is een kus zoals onderdanen die plegen te geven aan hun koning, waarmee ze hem als koning erkennen, zich aan zijn gezag onderwerpen en

59. Immens citeert hier kennelijk niet uit de Statenvertaling, en naar het zich laat aanzien ook niet uit een andere protestantse vertaling die hij tot zijn beschikking kon hebben; de tekst luidt in de SV: ‘Welgelukzalig zijn allen die op Hem betrouwen.’ Immens gaat hier waarschijnlijk direct terug op het Hebreeuwse werkwoord, dat inhoudt: vertrouwen op iemands bescherming. Dit wordt elders uitgewerkt als schuilen onder vleugels, o.a. in Psalm 36:8 en 91:4; zie ook Ruth 2:12. God biedt een schuilplaats waarin men veilig is.

60. een sterkte

61. Vgl. onder andere Psalm 61:4 en Psalm 9:10.

62. Zie Numeri 21:9 e.v.

63. een zieltogende en doodbrakende ziel; dit zijn beide synoniemen voor ‘stervend’. Zie het WNT, dat het woord één keer noemt, bij de bespreking van ‘dood’: dreigend te sterven, zieltogend, waarbij naar Psalm 88:16 wordt verwezen.

64. ‘met de bede’ is hier voor de duidelijkheid toegevoegd.

65. te verklaren

aan zijn bevelen gehoorzamen. Zo wil ook de ziel de Heere Jezus tot Koning over zich uitroepen. Zijn gezag is voor haar heel zalig en lieflijk, en het doen van Zijn geboden is voor haar vreugde en blijdschap. Deze geloofsdaad wordt vooral weergegeven door de uitdrukkingen *hongereren* en *dorsten*. Zie Mattheüs 5:6: ‘Zalig zijn die hongeren en dorsten naar de gerechtigheid.’ Hiermee wordt namelijk de meest oprechte, sterke, voortdurende en werkzame gestalte van het hart weergegeven. Daardoor rust de ziel niet vóór ze Christus mag genieten en daarvoor stelt ze alle middelen in het werk.

Ten slotte wordt deze daad van het geloof weergegeven door de woorden *aannemen*, *ombelzen* en *in de armen nemen*⁶⁶. Zie Johannes 1:12: ‘Zovelen Hem aangenomen hebben’. Hiermee wordt het heilig genoeg, de innige liefde en de blijdschap van de mens uitgedrukt, als hij deel aan Jezus heeft.

Al deze manieren van spreken die Gods Woord gebruikt, drukken wel dezelfde wezenlijke daad van het geloof uit, maar ze maken ons ook duidelijk wat de onderscheiden⁶⁷ gestalten van de ziel zijn.

Voorwaarden

Maar om deze geloofsdaad op de goede wijze te verrichten, zijn er bepaalde voorwaarden vereist waaruit deze oprechtheid blijkt.

Als een ziel namelijk op gelovige wijze tot Christus de toevlucht neemt, doet ze dat van harte⁶⁸. Er is werkelijk niemand die een doodslag heeft gepleegd die met méér haast⁶⁹ naar de vrijstad kan lopen; er is geen enkele gebetene die met een groter verlangen naar de koperen slang kan opzien; er is niemand van hen die bijna omkomen van honger of dorst die hartstochtelijker⁷⁰ naar eten en drinken verlangt dan een ziel die naar Jezus vlucht⁷¹, op Hem ziet en naar Hem hongert en dorst. De ziel neemt Jezus alleen aan als ze de dienst opzegt aan de zonde, de wereld en de satan. Ze verklaart de vijanden van Jezus als de hare. Ze weet dat Jezus alléén al haar liefde, al haar tijd en al

66. als in de armen drukken

67. byzondere

68. hertelyk

69. veerdigheid

70. hertelyker

71. loopt/vlucht; deze twee door Immens gebruikte woorden zijn hier in één woord weergegeven.

haar kracht waard is. Ze wil haar hart niet langer laten delen tussen God en de wereld, maar terwijl ze van de wereld afstand neemt, roept ze uit: ‘Wij zijn uwe, o David, en met u zijn wij, gij zoon van Isai’⁷².

De ziel neemt Jezus ook geheel en al aan en wil niets van Hem uitsluiten⁷³. Alles wat aan Hem is, is even begeerlijk!⁷⁴ Zij wil Hem zoals Hij is in Zijn beide staten, om met Hem vernederd én verhoogd te worden. Zij wil Hem zoals Hij is in Zijn drie ambten, om van Hem onderwijs te ontvangen als Profeet, door Hem verzoend te worden als Hogepriester en geregeerd⁷⁵ te worden als Koning. De ziel neemt Hem aan met al Zijn weldaden, om door Zijn Geest geheiligd en ook voor eeuwig zalig gesproken te worden.

De ziel neemt Hem voor altijd aan; ze wil niet terugkeren naar het oude Sodom, dat ze eens verlaten heeft. Ze wil echter in voor- en tegenspoed, zowel in het licht als in het donker, in blijdschap en droefheid, in leven en sterven, nu en voor eeuwig bij Jezus blijven⁷⁶.

Als nu iemand op deze wijze Christus door het geloof heeft aangenomen, dan is het gevolg daarvan dat hij in alles op Hem steunt⁷⁷. Hij vertrouwt daarbij op Hem en geeft zich over aan Zijn macht en genade. Hij mag ook met vreugde weten en ervan verzekerd zijn dat hij deel aan Christus heeft. Maar hierover zullen we het later afzonderlijk hebben.

Ik heb u nu de wezenlijke daden van het geloof slechts kort voorgehouden, omdat het geloofswaarheden betreft die we bij de zevende zondag [van de Heidelbergse Catechismus] uitgebreider behandelen.

2.

Nu moet ik in de tweede plaats – als ik mijn opzet volg – voor onbekeerde mensen de wegen en middelen aanwijzen die zij moeten gebruiken om onder de zegen van God deel te mogen krijgen aan het geloof. Maar hoewel zij allen onbekeerd zijn, zijn ze dat toch niet op dezelfde manier. Daarom moet ik eerst uitleggen welke mensen

72. 1 Kronieken 12:18

73. uitbedingen

74. Vgl. Hooglied 5:16

75. beheerscht en geregeerd; dit zijn synonieme werkwoorden.

76. het (...) met Jezus houden

77. een leunen en steunen

ik bedoel⁷⁸ die de door mij aangereikte middelen het best tot hun profijt kunnen gebruiken.

Wie worden bedoeld?

Er zijn mensen die zo diep onwetend, zorgeloos en ongevoelig zijn dat zij nooit denken aan hemel of hel, aan zaligheid of rampzaligheid. Ze zijn als redeloos vee, hoe duidelijk⁷⁹ men het hun ook voorhoudt. Ze begrijpen zelfs de woorden niet, laat staan de zaken! Ja, ze zijn zó ongevoelig dat ze nog onverschillig⁸⁰ zouden blijven, als men de afgrond van het verderf voor hen kon openen om het nare gekerm van de rampzaligen te laten horen. Aan hen kunnen we geen middelen voorhouden; zij zijn alleen maar voorwerpen van innig medelijden. Maar omdat zij leven onder de mogelijkheid van zalig worden, is het hun plicht om alle middelen te gebruiken waardoor ze tot enige kennis van de geloofswaarheden kunnen komen. Zij moeten vooral naar die plaatsen gaan waar het licht van het Evangelie schijnt onder de verkondiging van het Woord. Wie weet wat God nog eens doen zal, wie weet of Hij hun hart niet eens raken zal.

Er zijn anderen, die wel niet zo diep onwetend zijn, maar die verzet zijn op de wereld en zich overgegeven hebben aan wereldse vermaken en samenkomsten. Het is zó dat de boodschap bij hen geen ingang heeft, al zouden wij hun op de meest hartinnemende wijze Jezus verkondigen in Zijn dierbaarheid en beminnelijkheid, de weg naar de hemel in haar aangenaamheid, en de eeuwige zaligheid in al haar heerlijkheid⁸¹. En hoewel ze weten dat ze nog niet bekeerd zijn, die bekering stellen ze altijd maar uit. Er is immers 'nog tijd genoeg'; dat geldt zeker als ze nog jong zijn.

Weer anderen hebben het zó druk⁸² en zijn met zoveel dingen van deze wereld bezig, dat zij dag en nacht niets anders doen dan zwoegen en ploeteren⁸³. Al hun zorg is op tijdelijke dingen gericht, en ze hebben nooit tijd om eens rustig na te denken over de vraag: 'Hoe staat het er met mijn ziel voor? Hoe zal het zijn, als ik eens moet sterven?' Ik ben bang dat de middelen die we zullen aanreiken, deze

78. wie ze zyn

79. klaar en duidelyk

80. geen aandoening

81. bekoorlykheid

82. beslommerd

83. slaven en woelen

mensen weinig voordeel geven, want ze gunnen zich geen tijd om ze te gebruiken.

Nog weer anderen zijn er die, als men hen tot geloof tracht te bewegen en daartoe de middelen aanreikt, allerlei uitvluchten verzinnen en daarvoor de gereformeerde leer⁸⁴ misbruiken. Ze zeggen namelijk: ‘Gods Woord leert ons dat wij vanuit onszelf niet in staat zijn iets goeds te doen, dat het geloof een gave van God is, en dat het niet afhankelijk is van degene die wil of die loopt, maar van de ontfermende God.’⁸⁵ En als men hen eens aanspoort om hun eeuwig heil te zoeken, dan hebben ze het antwoord al klaar: ‘Ik kan het mezelf toch niet geven!’ En zo blijven zij zorgeloos!

Maar zondaren, mag ik u eens vragen: ‘Zegt u dit uit de oprechte zorg voor uw hart, omdat u uw onmacht ervaart als een deel van uw ellende? Of is het opdat u een voorwendsel hebt om uw schande te verdoezelen⁸⁶, waarachter u zich kunt verbergen? En wilt u zo God de schuld geven?’ Als u een eerlijk antwoord geeft⁸⁷, zult u dit laatste moeten bekennen. Dan is het niets anders dan het tegengaan van de waarschuwingen van uw geweten. Daaruit blijkt dan dat het niet alleen om ‘niet kunnen’ gaat, maar veel meer om ‘niet willen’. Want als u werkelijk wilde, zou uw onmacht niet iets zijn om u te verontschuldigen⁸⁸. Integendeel, dan zou die onmacht u – gebruikmakend van de middelen – naar God uitdrijven met gebeden en smekingen of Hij Zijn almachtige hand tot u zou willen uitstrekken⁸⁹.

Ten slotte zijn er mensen die nog een stap verder komen. Zij zeggen: ‘Ik denk dat het mij niet ontbreekt aan de wil. Ik voel dat mijn hart ertoe bereid is God te dienen. Ik zie daar ook zóveel voordeel in, maar ik kan het écht niet! Waar hapert het nu toch aan? Want al gebruik ik dan de middelen, ik maak geen vordering, ik blijf steeds dezelfde.’

Overweging

Ach, vrienden, wacht eens! U zegt: ‘Ik gebruik de middelen.’ Maar hoe gebruikt u die? Het is niet om het even hoe u dat doet. U doet

84. De leer van de Hervormde godsdienst

85. Vgl. Romeinen 9:16.

86. een deksel der schande

87. de waarheid spreekt

88. tot verschoning

89. aan u legge

dat misschien in eigen kracht, of u verwacht het alleen van die middelen, zonder op God te zien. We zullen verderop laten zien hoe men hierin moet handelen.

Of zegt u: ‘Ik wil wel, maar ik ben zo vreselijk onmachtig’? Ja, dat is waar, u bent onmachtig, maar is uw willen wel oprecht? U meent dat u wilt, en in zekere zin is dat de waarheid. U wilt wel zalig worden, maar de weg waarlangs u die zaligheid kunt krijgen, staat u niet aan. Dan doet u als iemand die wel zin heeft om de aangeboden koopwaar te kopen; maar de prijs die hij ervoor moet betalen, bevalt hem niet en daarom gaat de koop niet door. Er is bovendien nog iets wat u terughoudt: u kunt van wat u het allerliefste doet, geen afstand nemen. Er zijn zoveel hoogten waar u niet af wilt, en er zijn zoveel banden die u vasthouden, dat u daardoor niet tot een beslissing kunt komen waar u geheel en al achter staat⁹⁰. We hebben het menig keer ondervonden bij mensen die vanuit de overtuiging van hun gemoed onder tranen te kennen gaven dat zij God wel wilden dienen. Maar als wij onderzoek deden naar de diepste grond van hun hart, bleken er nog verlangens te zijn waaraan het hart verkleefd was. Zij wilden God en de wereld samenvoegen⁹¹, en daarom bleven zij dezelfde. Ach, geloof het toch: als het zo bij u ligt⁹², moet ik u zeggen dat uw willen nog niet oprecht is, al zegt u het nog zo vaak. God eist het hele hart op.

Vier genademiddelen

Wilt u die zich in een gemoedstoestand als deze bevindt, wel enige genademiddelen aangereikt krijgen? We zullen dat doen, met de bede of het de Heere mag behagen daardoor Zichzelf aan u te openbaren. Er zijn enkele zaken die u ter harte moet nemen, en enkele waar u zich voor moet wachten.

De middelen die u moet aanwenden, zijn de volgende:

a. Er is geen beter, heilzamer en meer gezegende zaak dan u te houden aan de middelen waarvan God gewoonlijk gebruikmaakt. Kom trouw op onder *het gehoor van Gods Woord*. Daar wordt u niet alleen in de geloofswaarheden onderwezen, maar ook voortdurend aangespoord om uw eeuwig heil te zoeken. Onder de verkondiging van het Woord

90. volkomen rezolutie

91. samen paren

92. indien dit uw toestand is

heeft God Zijn zegen beloofd; dáár wil Hij werken. O, het is niet te zeggen hoe schadelijk het is als God enige gemoedsbewegingen in het hart geeft, en men zich dan aan de genademiddelen onttrekt. Nee, wees daarin – voor zover uw omstandigheden in de wereld dat toelaten – heel stipt.

Maar denk niet dat het voldoende is als u ijverig naar de kerk gaat. O nee, al was u daarin boven anderen een voorbeeld, dan is dat wel goed en prijzenswaardig, maar het is niet genoeg. Het zou zelfs een grond kunnen worden voor zorgeloosheid, waarop u gaat rusten. Of u verwacht het van het genademiddel als middel, alsof dat op zichzelf voldoende is. Maar het middel kan het ook niet; als God daarin niet medewerkt, zult u dezelfde blijven.

Als u dit genademiddel echter wilt aanwenden om er geestelijk voordeel mee te doen, moet u nooit uw huis verlaten zonder u eerst af te zonderen, en – al zijn het maar enkele ogenblikken – uw knieën te buigen voor God. En als u daartoe geen gelegenheid hebt, zucht dan maar en zeg: ‘Heere, nu ga ik weer naar Uw huis zoals U mij opdraagt, maar ik ben er al zo vaak zonder zegen geweest. Laat het nu Uw tijd mogen zijn om te werken. Laat er eens een woord in mijn hart mogen vallen; laat dat voor mij een zaad van wedergeboorte mogen zijn.’ En als u in de kerk bent, doe dan uw best om aandachtig te luisteren⁹³. Als de predikant bidt om de bekering van zondaren, laat uw verlangen dan verdubbeld worden. Als het Woord uitgelegd en toegepast wordt, leg uw hart er dan eens naast. U zult bemerken dat uw toestand er vele malen in wordt weergegeven. Denk dan niet: Dat slaat op die en die! Maar denk dan: Dat is voor míj, zo ellendig ben ík, daar ben ík schuldig aan! Dit zal u mogelijkerwijs tot boetvaardigheid en vernedering brengen.

En als u uit de kerk naar huis gaat, buig⁹⁴ dan opnieuw uw knieën voor God, en zeg: ‘Heere, ik heb nu al zo lang bij het badwater van Bethesda⁹⁵ gelegen, en ik ben er nog even ellendig aan toe. Och, dat Uw Geest mijn hart eens zou aanraken, opdat ik genezen mag worden. Laat dit woord eens klemmen op mijn hart!’ Wie weet, als u zo doet, wat God dan wil doen.

b. Houd u zoveel u kunt bezig met het *onderzoek van Gods Woord* en

93. aandacht by te brengen onder het gehoor

94. legt (...) neer

95. Zie de geschiedenis in Johannes 6:1-18.

die geloofswaarheden die uw eeuwige zaligheid aangaan. Lees vooral die boeken die u aan uzelf ontdekken, u aansporen en de weg wijzen⁹⁶. Dat zijn boeken die over de bekering spreken, over wedergeboorte en geloof, dus over geloofswaarheden die men moet ondervinden. God werkt ook weleens onder het lezen, zoals bij de kamerling⁹⁷ gebeurde; zie Handelingen 8.

c. Sluit u zoveel u dat kunt doen aan bij het *gezelschap van godzalige mensen*, zonder uw beroep te verwaarlozen waarin God u gesteld heeft. Maar het is niet om het even⁹⁸ bij wie u aansluiting zoekt. Er zijn veel mensen die wel ‘een gedaante van godzaligheid vertonen’⁹⁹, maar de kracht ervan niet kennen; mensen die gerust en zonder zorgen leven; mensen die wel over het christelijk geloof kunnen spreken, maar het niet wezenlijk ervaren. Als u met zulke mensen omgaat, kan dat zeer schadelijk voor u zijn en u in het vooroordeel stijven dat de wereld heeft, namelijk dat die vromen maar schijnheilige mensen zijn. Het is ook mogelijk dat die omgang u zorgeloos maakt, alsof de buitenkant wel genoeg is. Nee, sluit u aan bij de meest verstandige, teergevoelige¹⁰⁰ en ge oefende christenen, die in staat zijn u op grond van Gods Woord raad en leiding te geven. Maar ik moet wel tot uw waarschuwing zeggen dat u er geen aanstoot aan moet nemen als u ook bij hen gebreken ontdekt. Bedenk dat de voornaamsten van Gods kinderen met verdorvenheden moeten worstelen. Blijf daar niet bij stilstaan, maar kijk liever naar de genade die zij bezitten, om daardoor tot jaloersheid opgewekt te worden.

En laat ik dit ook in het voorbijgaan mogen zeggen, kinderen van God: wat is het toch nodig dat we ons in onze levenswandel op tere wijze, voorzichtig en oprecht gedragen, zodat wereldse mensen zich niet aan ons zullen ergeren. We zijn een stad op een berg, ieders oog is op ons gericht. En als wereldse mensen¹⁰¹ ook maar iets kunnen ontdekken wat in ons nadeel is, worden zij in hun zorgeloosheid gestijfd. Laten we daarom nauwlettend zijn ten aanzien van ons gedrag, opdat we niemand tot aanstoot zullen zijn. Laten we vrijmoedig voor God en Zijn dienst uitkomen, en proberen velen te lokken door te laten

96. besturing voor u zijn.

97. kamerling; zie Handelingen 8:27 e.v. Een kamerling is zoveel als een kamerheer.

98. evenveel

99. Zie 2 Timotheüs 3:5.

100. tederste

101. de wereld

zien dat de dienst van God een begerenswaardige zaak is. Als God gelegenheid geeft deze of gene te ontmoeten, laten we dan proberen getrouw te zijn door hem aan te spreken. Doe dit echter niet hard of vanuit de hoogte, maar met alle bescheidenheid en vriendelijkheid zodat het hem of haar tot voordeel strekt.

d. Maar omdat elk middel vruchteloos is zonder de zegen van God, geef ik u de raad om veel *werkzaam* te zijn *in het gebed*. Ik weet wel dat u zult zeggen: ‘Hoe kan ik dat middel nu gebruiken? Een onbekeerd mens kan immers niet bidden, en God hoort de zondaars toch niet?’ Dat is waar, God hoort de zondaars niet, als zij bidden en in de zonde willen blijven, maar als u bidt om bekering, om een omkeer van uw hart, dan heeft God daar een behagen in. Daarom zei Petrus tegen Simon de tovenaars: ‘Bid God dat u deze zonde vergeven wordt’, zie Handelingen 8:22. Ga dan maar steeds opnieuw¹⁰² als een ellendig en machteloos mens liggen aan de voeten van de Heere Jezus. Erkén dat u zo ellendig bent, maar bid Hem of Hij met een oog van medelijden naar u wil omzien en u ook in Zijn genade wil doen delen.

Belemmeringen vermijden

Dit moet u doen om met alles wat in u is het geloof te mogen ontvangen. U moet dan echter ook alles uit de weg gaan wat dit zou kunnen belemmeren.

Als God uw hart enige overtuigingen¹⁰³ geeft onder het lezen van het Woord of andere geschriften of door wat tot u gesproken wordt, zodat u overtuigd wordt van uw zonden, en u zich gaat schamen en bedroefd wordt, doof dan dat licht niet uit en ga niet tegen die overtuiging in! U weet niet of het maar een algemene overtuiging van uw geweten is of dat God in u begint te werken. U kunt nooit gevaarlijker¹⁰⁴ doen dan dat licht uit te doven! Dit zou namelijk de oorzaak kunnen zijn dat God niet meer met u wil twisten, maar u aan een algehele onverschilligheid overgeeft.

Als uw hart enigszins opgewekt wordt¹⁰⁵ om het goede te doen, of inwendig gewaarschuwd wordt het kwade en zondige na te laten, volg dat dan op en ga er niet tegen in. Wie weet of het niet afkomstig is van Gods Geest! Ach, ik ben bang dat er veel mensen zijn met een

102. menigmaal

103. aandoeningen

104. slimmer

105. eenige opwekkingen voelt

overtuigd geweten die tegen de waarschuwingen daarvan ingaan en zich menigmaal inlaten met wereldse kringen en zinloze, zondige dingen. Daardoor doven ze de vonken die in hen zijn uit, in plaats van met hun onrustige hart naar God te gaan en te bidden of deze aansporing toch door een waarachtige bekering gevolgd mag worden. O, bedenk toch wat een zonde u doet door zo te handelen. Dat is de Geest der genade met smaad behandelen. Dan wijkt Hij ten slotte, en zult u op deze wijze zorgeloos neerstorten in het verderf. Hoe ellendig zal de herinnering hieraan dan voor u zijn, als u in de hel moet denken: Toen, op dat moment, tijdens die preek, onder dat middel klopte God op mijn hart, maar ik heb niet geluisterd, ik heb het aan de kant geschoven¹⁰⁶ met werelds plezier, en nu is het tot in eeuwigheid voorbij, nu is alle hoop afgesneden ... Als u dat verwijt van uw geweten niet wilt krijgen, geef dan gevolg aan deze aansporing. Wacht u toch voor moedeloosheid en wanhoop, waardoor u zou denken: Het heeft al zo lang geduurd, en het blijft maar bij een overtuiging. Mijn zonden zijn al te groot, God zal ze mij niet vergeven ... Zo ver probeert de satan u te krijgen om u zorgeloos te maken. Nee, zolang u leeft, is er hoop. De zieke had achtendertig jaar bij het badwater van Bethesda gelegen, en toen genas Jezus hem. Al waren uw zonden nog zo groot, ja, al had u de duivel in het zondigen geëvenaard¹⁰⁷, Gods barmhartigheid en Zijn ontferming zijn nog oneindig veel groter om ze te willen en te kunnen vergeven. Geef het daarom nooit in moedeloosheid op, maar blijf aanhouden met de bede of God Zich nog eens over u wilde ontfermen.

3.

Maar laten we nu overgaan tot het derde punt waarover we zouden spreken. Dat heeft in eigenlijke zin vooral betrekking op Gods kinderen, die het beginsel van het geloof al ontvangen hebben. We moeten tot hen eerst een woord ter bemoediging spreken en hen vervolgens aansporen om het geloof waarin zij delen, ook te bewaren en te trachten erin toe te nemen en daarin overvloedig te zijn.

106. gediverteerd

107. al had gy u de Duivel in zonden gelyk gemaakt

Bemoediging

Kom eens dichterbij¹⁰⁸, gelovigen, die werkelijk tot Jezus bent gekomen, maar er nog zo over inzit of het wel echt wáár is. In uzelf bent u arm, terwijl u toch rijk bent. Ik zal nu niet veel zeggen om u te bemoedigen, omdat ik het plan heb afzonderlijk over de zekerheid van het geloof¹⁰⁹ te spreken. Alleen dit moet ik zeggen: ‘Ach, word eens stil en kom tot rust¹¹⁰, om aandacht te geven aan wat er in uw ziel al heeft plaatsgevonden en nog plaatsvindt.’ Ik vraag u dan het volgende: Durft u te ontkennen dat het licht dat in uw ziel ontstoken is, zich onderscheidt van dat van de wereld, ja, zelfs van de tijdgelovigen? Kijkt u niet met een ander oog tegen de waarheid aan dan toen u nog in de zonde leefde? Zijn er geen andere neigingen¹¹¹ en geen andere geestelijke werkzaamheden dan vroeger? Zou u God niet danken als u in uw vrienden en andere bekenden opmerkt wat u in uzelf aantreft? Durft u te ontkennen dat de blik die u slaat op uw verloren staat, u beschaamd, verontrust en bedroefd maakt?

Hebt u niet iets gezien¹¹² van de noodzaak, de beminnelijkheid en de dierbaarheid van de Heere Jezus? Is Hij u nog nooit dierbaar geworden?

U durft toch niet te zeggen dat u nog nooit vrijwillig¹¹³ naar Jezus bent gegaan? Ja, dat zou u toch wel opnieuw willen doen, al was het op ditzelfde ogenblik, als u maar kon en durfde? Bent u niet bereid om uw hart geheel en al aan Hem toe te vertrouwen?

Durft u te ontkennen dat u een andere gezindheid, door liefde gestempeld, in uzelf hebt opgemerkt? Zijn de zonde, de wereld en uw eigenliefde geen vijanden van u geworden? God, Die wedergeboren¹¹⁴ hééft; Christus, Die de meest dierbare Persoon is, en alle vromen, die uit God geboren zĳn, zijn zij niet het voorwerp van uw liefde, terwijl u zich vroeger afkerig en vijandig betoonde?

Welnu, Wie heeft dat in u gewerkt? Zijn dat niet de eerste kiemen¹¹⁵ van het geloof? Geef hier God toch de eer van, en wees niet langer ongelovig, maar gelovig!

108. Koom dan hier

109. Immens spreekt alleen van de verzekering.

110. koom eens tot stilte en bedaardheid

111. bewegingen

112. geen gezicht

113. uit u zelfs

114. geboren

115. beginselen

Maar het is niet genoeg om deel te hebben aan de eerste beginselen! Zoveel u kunt, moet u er juist naar staan, dat geloof te bewaren en daarin méér overvloedig te zijn.¹¹⁶ Dit moet ik nog wat nader toelichten. Eerst zal ik aan de kinderen van God laten zien hoe noodzakelijk het is dat zij zichzelf bewaren bij het geloof¹¹⁷, dat zij eens ontvangen hebben; ook wil ik laten zien dat zij ernaar moeten staan om daarin toe te nemen en te groeien; om dit doel te bereiken wil ik ten slotte trachten geschikte middelen aan te reiken om er voorspoedig in te kunnen zijn.

Bewaren

Wat het eerste punt betreft, moet men het wel in een goede zin opvatten, als ik zeg dat men zichzelf bij het geloof moet bewaren. Hiermee wil ik namelijk niet zeggen dat men weer uit de genade kan vallen en het geloof verliezen, zoals de roomsen¹¹⁸ en de luthersen willen. De eersten stellen dat een algehele afval van de heiligen mogelijk is, de anderen dat dit voor een tijd geldt. Maar dat strijdt tegen Gods Woord, dat overal leert dat de genadegiften en de roeping van God onberouwelijk zijn¹¹⁹. Gods liefde waarmee Hij Zijn volk liefheeft, is een eeuwige liefde, Jeremia 31:3. Waar God het zaad van het geloof eenmaal in het hart gelegd heeft, daar blijft het altijd; geen vijand kan het eruit rukken. Dat blijkt uit het voorbeeld van heiligen die in zonden gevallen zijn. David bad of God Zijn Heilige Geest niet van hem wilde wegnemen; dus ook op het dieptepunt van zijn val bezat hij Die nog, Psalm 51:13. Toen Petrus Christus verloochende, heeft Hij voor hem gebeden opdat zijn geloof niet zou ophouden, Lukas 22:32. En dat is beslist ook verhoord, want de Vader hoort Hem altijd. Het zaad van het geloof is dus nooit aan verandering onderhevig. Als Christus in Mattheüs 13:21 dan ook over het geloof spreekt dat slechts voor een tijd is, dan is dat níét het ware geloof, want Jezus zegt ervan dat het geen wortel had.

Maar hoewel het zaad van het geloof in het hart blijft, kan het toch verslappen in zijn werkingen, zodat het helemaal winter in de ziel wordt en er geen bladeren, bloesem of vrucht te zien zijn.

Ja, het geloof wordt dikwijls ook minder wat de verschillende mate er-

116. Vgl. 2 Thessalonicenzen 1:3.

117. in het geloof

118. het pausdom

119. Vgl. Romeinen 11:29; dit betekent dat God niet zal herroepen wat Hij belooft.

van betreft¹²⁰. Terwijl het in het begin vaak zo hartelijk en levendig is en men durft te vertrouwen op Gods beloften en grote zaken aankan, wordt het minder krachtig. De hartelijkheid en de ijver verflauwen, en het vertrouwen verdwijnt. Het geloof wordt voortdurend geslingerd door twijfel in het hart¹²¹ en ongelooft. Daarom worden er ook weinig vruchten van het geloof in de levenswandel gezien. Welnu, om dit alles tegen te gaan, moeten christenen zorgvuldig waken; en in die zin moeten zij het geloof bewaren.

Daar wekt Gods Woord hen ook voortdurend toe op, zoals in 1 Korinthe 16:13: 'Staat in het geloof'; en in Openbaring 3:11: 'Houd wat gij hebt, opdat niemand uw kroon neme.'

De Heere heeft ook een nauw verband gelegd tussen Zijn bewaren en dat van óns. God bewaart het genadeleven op onmiddellijke wijze door Zijn almachtige kracht, maar wij moeten het bewaren door ijverig gebruik te maken van de middelen. Dat hoort zo onlosmakelijk bij elkaar als eten en drinken nodig zijn tot onderhoud van het lichaam. Dit leert Petrus in 1 Petrus 1:5. U wordt in de kracht van God bewaard, van God uit gezien. Door welk middel? Door het geloof! Daarom zegt Johannes: 'Die uit God geboren is, bewaart zichzelf, en de boze vat hem niet', 1 Johannes 5:18.

Er is niets wat méér aan bestrijding onderhevig is¹²² dan het geloof. Daar valt de vijand op aan om het voortdurend te betwisten, en daarom moet men op dit punt het meest waakzaam zijn¹²³.

Het geloof is het schild dat men in de geestelijke strijd moet gebruiken om tegen alle aanvallen staande te blijven. Daarom vooral is het nodig om het schild van het geloof als het belangrijkste¹²⁴ onderdeel van de wapenuitrusting vast te houden, om daardoor te kunnen overwinnen.

Groeien

Het is in de tweede plaats echter niet genoeg het geloof te behouden, men moet juist trachten daarin te groeien en overvloedig te zijn. Daar worden Gods kinderen ook voortdurend toe opgewekt. Petrus zegt: 'Maar wast op in de genade en kennis van onze Heere en

120. het vermindert (...) in de trappen

121. twyfelmoedigheid

122. onderworpen is

123. dus heeft men dan daar het meest tegen te waken

124. het voorname

Zaligmaker Jezus Christus', 2 Petrus 3:18; en verder: 'En als nieuw geboren kinderkens, zijt zeer begerig naar de redelijke onvervalste melk, opdat gij door dezelve moogt opwassen', 1 Petrus 2:2. Paulus wil dat de christenen tot de volmaaktheid zullen voortvaren, vgl. Hebreëen 6:1. Zij moeten van kinderen jongelingen, en van jongelingen mannen en vaders in Christus worden, vgl. 1 Johannes 2:12,13. Ze moeten van gekrookte rieten opgroeien tot eikebomen van gerechtigheid. Ze moeten toenemen als mestkalveren, Maleachi 4:2, naar de belofte in Psalm 92:14: 'Die in het huis des HEEREN geplant zijn, die zal [het] gegeven worden te groeien in de voorhoven onzes Gods.' Ze moeten zijn als de arenden, waarvan de krachten vernieuwd worden, vgl. Jesaja 40:31; als de wagens en paarden van de farao, vgl. Hooglied 1:9; als het paard van Gods majesteit in de strijd, vgl. Zacharia 10:3. Zij moeten bij hun geloof deugd voegen, bij de deugd kennis, bij de kennis matigheid, godzaligheid, broederlijke liefde, ja liefde jegens allen, vgl. 2 Petrus 1:5,6. Wat geven deze woorden anders te kennen dan toenemen in het geloof?

Daarom moet een gelovige groeien in *kennis*. Hij moet niet als de kinderen bij de eerste melk van de waarheid van Gods Woord¹²⁵ blijven, maar naar het vaste voedsel staan, vgl. Hebreëen 5:12. Dat betekent: hij moet niet tevreden zijn met het kennen van de eerste beginselen van de fundamentele geloofswaarheden¹²⁶ die nodig zijn tot zaligheid, maar zich erop toeleggen om tot volmaaktheid te komen¹²⁷. Hij moet het Woord van God en de diepten die daarin zijn, méér leren kennen om er Gods wijsheid in te aanbidden. Hij moet er bovenal naar staan een helder begrip te krijgen van het hele werk waardoor God tot zaligheid brengt¹²⁸. Hij moet dus weten van de Middelaar van het verbond in al Zijn dierbaarheid, van de Geest en Zijn werkingen, en van de verplichtingen die hij heeft om godzalg te leven¹²⁹. Van al deze zaken moet hij een heldere, zuivere¹³⁰, onderscheiden en bevindelijke kennis hebben.

Een gelovige moet ook vorderingen maken in het *toestemmen van*

125. de eerst melk der waarheden; in de aangehaalde tekst is sprake van 'de woorden Gods', in bevindelijke taal vaak als 'de waarheid' aangeduid.

126. grondwaarheden

127. trachten voort te varen

128. het ganse werk der zaligheid

129. tot godzaligheid

130. nette

*de waarheid*¹³¹, als hij die met een zuiver en gegrond oordeel¹³² kan toetsen. Dan kan hij zien wat goed of kwaad, waarheid of bedrog is, om daarin mee te gaan¹³³ of juist niet. Tot dit laatste is hij vooral in staat, omdat hij in de praktijk van het geloofsleven¹³⁴ daarvan de lieflijkheid¹³⁵ en de kracht in het hart kent. Dan getuigt de Geest dat de Geest de waarheid is. Ja, de gelovige vordert ook in het instemmen met God¹³⁶, als hij bepaalde waarheden waarin hoogten en diepten zijn die hij niet kan begrijpen, toch hartelijk aanvaardt¹³⁷ en aanbidt, omdat God het zegt.

De gelovige moet ook toenemen in het *toevlucht nemen* tot de Heere Jezus, om dat in alles en bij elke gelegenheid met meer hartelijkheid, regelmaat, rust, vrijmoedigheid en volharding¹³⁸ te doen. Als hij afwijkt, moet hij verzoening zoeken in Jezus' bloed. Als hij het niet meer weet¹³⁹, moet hij tot Hem gaan om raad. In het donker, tot Hem om licht! In zwakte, tot Hem om kracht! In één woord gezegd: hij moet trachten zó te leven dat hij voortdurend van zichzelf afziet en op Christus gericht is.

Een oprecht christen moet trachten toe te nemen in *geloofsvertrouwen*. Het geloof is vaak niet meer dan toevlucht nemen, en is aan veel slingeringen¹⁴⁰ onderworpen. Het durft niet op God te vertrouwen en de beloften aan te wenden. En het is zo gauw bevreesd¹⁴¹ als er moeilijkheden zijn. Maar dat geloof moet toenemen en een verzekerd geloof worden, dat krachtig standhoudt in de verzoeken; een geloof dat vast vertrouwt op Gods beloften; een geloof dat de eeuwige zaligheid en alles wat van eeuwigheidsbelang is¹⁴², in Gods hand durft overgeven.

131. [Hij moet] vorderen in de toestemming van de waarheden; 'toestemmen' tegenover God is verklaren dat men de geloofswaarheden van harte aanvaardt, ook al begrijpt men ze niet.

132. met een nauwkeurig oordeel des onderscheids

133. toestemming geven

134. bevindelyk

135. zoetigheid; een bevindelyk woord dat aangeeft dat de inwerking van Gods Geest dierbare en aangename gevoelens in het hart oproept.

136. in de toestemming

137. omhelst

138. hertelyker, gezetter, bedaarder, vrymoediger en aanhoudender

139. in verlegenheid

140. schuddingen

141. ligt versaagd

142. belangens

Bijbellezen

Om overvloedig te zijn in het geloof¹⁴³ moet ik in de derde plaats geschikte middelen aanreiken, waarvan men gebruik moet maken. Ik noem er enkele.

Er is geen middel aan te bevelen¹⁴⁴ om het geloof te ontvangen dat méér gezegend wordt dan het lezen, onderzoeken en horen van Gods Woord. Want hetzelfde Woord, dat een zaad van de wedergeboorte is¹⁴⁵, is ook de melk waardoor men moet opgroeien. Daardoor moet het verstand meer verlicht worden om kennis te verkrijgen, en het trage, lauwe en luie hart worden opgebeurd om de liefde tot de waarheid aan te wakkeren.¹⁴⁶

O, heb toch veel op met het Woord, lees en herlees het als u alleen bent. Het is het testament van uw Vader, waarin u uw naam zult vermeld vinden. Als u uw hart naast het Woord legt, heb dan vermaak in de geloofswaarheden die daarin te vinden zijn. Let op de verplichtingen die het Woord u voorhoudt. Ga vooral dáárheen waar het Woord uitgelegd wordt, dus naar de voor ieder toegankelijke kerkdiensten¹⁴⁷. Het is niet te zeggen wat voor nadeel u zichzelf berokkent door u daaraan zo vaak zonder noodzaak te onttrekken. Daardoor wordt het dikwijls schraal¹⁴⁸ in uw ziel. Daartegenover, ondervindt u juist niet dat het geloof daar weleens versterkt en des te meer bevestigd wordt? Houd u daarom dicht bij het Woord!

De sacramenten

Om in het geloof overvloedig te zijn, wordt ook het goede en gepaste gebruik van de sacramenten zeer gezegend. En dan zeg ik: de beide sacramenten, zowel de Heilige Doop als het Heilig Avondmaal.

Wat de Doop betreft, zou iemand wellicht kunnen zeggen: ‘Hoe kan dat sacrament het geloof bevorderen? Want dat heb ik maar eenmaal ontvangen en dat zonder het mezelf bewust te zijn. Hoe moet ik dat dan tot mijn nut gebruiken?’

Dat is waar, u bent maar éénmaal gedoopt, in uw vroegste jeugd.

143. Om nu hier toe te komen; ter wille van de duidelijkheid is het doel nogmaals aangegeven.

144. dat we aan de hand kunnen geven

145. Vgl. 1 Petrus 1:23; Immens spreekt van ‘een zaad van wedergeboorte’.

146. tot de liefde der waarheid

147. in den openbaren Godsdienst

148. komt (...) een magerheid

Maar als u het wezen van deze doop goed in het oog houdt, kan het tot groot voordeel zijn, als u er veel bij stilstaat en bij uzelf denkt: Ik ben, toen ik nog maar een klein kind was, besprenkeld met het doopwater en daardoor aan een drie-enige God opgedragen. Daar heeft God de Vader betuigd dat Hij ook met mij een eeuwig verbond der genade wil oprichten. De Zoon heeft betuigd dat Hij mij wil wassen in Zijn bloed. De Heilige Geest heeft betuigd dat Hij in mij wonen wil en mij tot een lidmaat van Christus wil heiligen. En mijn ouders hebben voor mij dat verbond ingewilligd. Nu ben ik gekomen tot de jaren van onderscheid en heb ik de belofte van mijn ouders overgenomen. Wat zijn er daarom al veel banden die mij wijzen op de plicht¹⁴⁹ in een godzalige levenswandel oprecht voor God te leven.

Ja, u zou uzelf voor Gods aangezicht¹⁵⁰ eens moeten afvragen, en dat vele keren: ‘Heb ik ook ontvangen wat de Doop werkelijk betekent¹⁵¹? Ben ik gewassen in het bloed van Jezus en kan ik daardoor de vraag van een goed geweten tegenover God in praktijk brengen¹⁵², namelijk om uit kracht van dit verbond op alles staat te maken wat ik nodig heb ter bevordering van mijn geestelijk leven?’ Dan zou de geloofsvrijmoedigheid worden opgewekt, en u zou op deze wijze meer bevestigd worden in het geloof. Zo is ook het goede gebruik van het Avondmaal nuttig voor een toenemen¹⁵³ in het geloof; dat houdt in dat het tot voeding en versterking is van het leven der genade.

Daar wordt het *verstand* meer en meer verhelderd in kennis van de goddelijke geloofswaarheden. Dat geldt vooral voor die zaken die tot het werk van de zaligheid behoren, omdat die zoals op een schilderij levendig voor ogen worden gesteld. Daar worden de *verlangens* naar de Heere Jezus opnieuw uitgelokt, als Hij gezien wordt in Zijn alles overstijgende liefde, om zich dan opnieuw aan Hem te verbinden en door het geloof tot Hem te vluchten. Daar wordt het *geloofsvertrouwen* bevestigd, omdat God de zegels van Zijn liefde en trouw in handen geeft, waardoor men verzekerd mag zijn dat Hij al Zijn beloften zal maken tot ‘ja en amen’.

149. wat leggen'er dan geen banden van verplichtingen op my

150. voor den Here

151. de betekende zaak

152. oeffenen

153. tot aanwas

Gebed en zelfonderzoek

Een heel belangrijk middel om in het geloof toe te nemen, is ook het gebed. Er is namelijk geen enkele plicht waarin het geloof meer en beter kan beoefend worden dan hierin. Alles wat men de Heere voorhoudt, alles wat men wenst, het is alleen in en door het gebed. Het gebed is de ademtocht van het geestelijke leven. Door het hartelijk bidden verenigt de ziel zich heel nauw met God. Terwijl ze bidt, gaat ze vluchtend¹⁵⁴ uit zichzelf naar God en Christus; ze werpt zich in Zijn armen en geeft zich aan Hem over¹⁵⁵.

O, kinderen van God, als het ernstig en aanhoudend bidden dan zo nuttig is, beoefen het dan ook vaak. U bent te beklagen¹⁵⁶ dat u hierin zo zuinig en matig¹⁵⁷ bent, zodat het hart niet vaker naar God uitgaat. Al is uw geloof nog zo klein en zwak, dan moet dat u er juist toe aanzetten om met de discipelen biddend uit te roepen: 'Heere, vermeerder ons het geloof', Lukas 17:5. Al wordt het door ongeloof bestreden, u moet juist des te meer net als die vader van het kind onder tranen uitroepen: 'Ik geloof, Heere, kom mijn ongelovigheid te hulp', Markus 9:24. Langs die weg zou uw geloof méér bevorderd worden dan dat u door onvrijmoedigheid te zijn bij God zou wegblijven.

U moet uw geloof ook menigmaal onderzoeken, niet alleen om méér verzekerd te worden van de oprechtheid ervan, maar ook om te zien of en hoever u in het geloof al bent gevorderd. Enerzijds kan dit dienen om u tot schaamte en verootmoediging te brengen, als u ervaart dat u nog zo weinig gevorderd bent, en ook om méér naar het geloof te staan. Het kan ook zijn dat u door uw onderzoek merkt dat er enige afstand is gekomen tussen u en de Heere, en dan kan het u aansporen om direct op uw weg terug te keren. Dan zal het onderzoek uw vrijmoedigheid ook niet verhinderen of u verder van de Heere doen afwijken.

Anderzijds kan het u ook dankbaar stemmen, als u ervaart dat u in bepaalde opzichten¹⁵⁸ bent gevorderd. En dat kan uw ijver nog meer opwekken!

O, geloof het toch! Een van de belangrijkste oorzaken dat u zo weinig

154. vliedt en loopt

155. verlaat zich op Hem

156. het is te beklagen

157. bekrompen en bepaald

158. ergens

vordert in het geloof, is omdat u zo weinig vanuit uw hart¹⁵⁹ leeft; u bent zo'n vreemdeling van uzelf en keert zo weinig tot uzelf in¹⁶⁰! Daardoor raakt u¹⁶¹ ook vervreemd van de Heere, en de genade ligt als het ware stil.

Op uw boede

Ga veel om met fijnbesnaarde en godvrezende mensen¹⁶². Zij kunnen u tot voordeel zijn als u elkaar mag dienen en aanmoedigen in liefde en goede werken. Laat ook uw onderlinge bijeenkomsten niet na. Het is niet te zeggen hoe bijzonder nuttig die kunnen zijn. Dat geldt zowel voor een verdieping¹⁶³ van kennis, als voor het aanwakkeren¹⁶⁴ van geloof en liefde. Als de een wat verder is dan de ander, worden er weleens trage handen en slappe knieën opgericht. Het hart leeft opnieuw op en wordt aangespoord om meer nauwgezet¹⁶⁵ voor God te leven.

Wees op uw hoede – en dat heel nauwgezet¹⁶⁶ – voor alles wat de groei in het geloof kan belemmeren.

Wapen u tegen de listen van de *satan* en de verderfelijke pijlen die hij afschiet om het geloof te doen wankelen. Soms wil hij de wezenlijke en meest gegronde geloofswaarheden ondermijnen, waarheden die het fundament zijn van het geloof. Maar dan moet u het zwaard van de Geest ter hand nemen – ik bedoel Gods Woord – om hem af te weren, vgl. Efeze 6:17. Net als Christus moet u zeggen: 'Er is geschreven', want nooit hebben zijn pijlen méér effect dan als men ongewapend is.

Soms probeert hij het geloof zelf te doen wankelen, door de ziel te laten twijfelen aan haar oprechtheid. Dat gebeurt het meest als zij heel zwak is of geestelijk in het donker leeft¹⁶⁷. Geef daar niet aan toe door ongegronde twijfel, zodat de satan niet in een voordelige positie komt en de groei in het geloof verminderd of belemmerd

159. by uw hert

160. niet meer naar binnen keert

161. Immens springt plotseling van 'u' op 'men' over; om stijlbreuk te voorkomen, heb ik dit niet gedaan.

162. tedere Godvruchtigen

163. bevordering

164. tot ontvonking

165. gezetter

166. op het allernaauwkeurigst

167. in een ongestalte is

wordt. Want zolang men met het fundament bezig is, kan men het gebouw niet verder optrekken. Zolang men steeds maar bij de wortel van een boom gaat kijken of hij leeft, belet men de verdere groei. Als de boom echter vanzelf blad krijgt, is dat het duidelijkste bewijs dat hij echt leeft. Sta er dan ook naar om uit de vruchten van uw geloof verzekerd te zijn.

Wapen u ook tegen de *wereld*, die uw hoop dikwijls probeert te beschimpen en te bespotten. Dat doet ze vooral als ze u ziet zwoegen onder veel tegenspoeden en rampen. Dan zegt de wereld weleens: ‘Wat wij genieten, staat voor ons vast, we bezitten het goede al en kennen geen dingen die onze vrijheid belemmeren. Maar wat jullie bezitten, is allemaal nog maar toekomende tijd. Het is allemaal maar hopen, verwachten, en tegemoet zien. En wie weet of er ooit iets van komen zal!’ En ondertussen wordt u de hele dag geplaagd. Het is niet te zeggen hoe erg dat het geloof weleens kan doen wankelen. Zelfs Asaf was toen hij dit allemaal aanzag, al zo erg aan het wankelen dat hij zei: ‘Immers heb ik tevergeefs mijn hart gezuiverd, en mijn handen in onschuld gewassen’, Psalm 73:13. Blijf bij al deze dingen niet stilstaan, maar tracht net als Asaf Gods heiligdom binnen te gaan en te zien wat het einde van de goddelozen én het einde van de vromen is. U moet u inspannen om door het geloof die spot en hoon van de wereld te boven te komen.

Beoefen ten slotte dagelijks uw geloof. Zie veel op de Heere Jezus en Zijn overvloed. Sta veel stil bij uw gebreken, en vlucht daarom voortdurend uit uzelf tot Hem, om alle genadeweldaden van Hem te ontvangen. Dan zal uw geloof des te meer bevestigd en versterkt worden.

TOEPASSING

Zo heb ik u dan laten zien wat het wezen van het geloof is en eveneens heb ik de middelen aangewezen, eerst om het te verkrijgen en vervolgens om er meer in bevestigd te worden.

Laat ik nu nog trachten een en ander toe te passen¹⁶⁸, tot profijt van onszelf.

168. aan te leggen

Vermaning

Waar bent u nu, u die diep onwetend en zorgeloos bent? U die met de anderen zult naderen tot de tafel des Heeren, maar uzelf nooit onderzocht hebt of u in het geloof bent en deel aan Jezus hebt! U weet immers niet van uw ellende. U weet niet dat u jammerlijk bent, arm, blind en naakt¹⁶⁹. U gaat er rustig heen, en ziet het gevaar niet dat u boven het hoofd hangt. U bent daarom een voorwerp van diep medelijden, want u bent als iemand die in de top van een mast slaapt¹⁷⁰, en elk ogenblik in de woeste zee dreigt neer te storten.

En u, o mens die aards- en wereldsgezind bent, ook u mist het geloof nog, want uw oog en uw hart zijn zó vervuld met de schone schijn en het klatergoud van de wereld, dat u geen schoonheid ziet in Jezus. Al wordt Hij u voorgelaten, uw verlangen gaat nooit eens naar Hem uit, want u hebt de wereld lief boven Hem. Ach, moge God u toch eens verlichte ogen van verstand geven om aan de ene kant de ijdelheid van de wereld te zien, en aan de andere kant de dierbaarheid die er in Jezus is. U zou direct van keus veranderen.

Andere mensen zijn er die nooit tijd hebben om zichzelf te onderzoeken of ze in het geloof zijn. Ze worden zo in beslag genomen¹⁷¹ door de bezigheden en de verdrietige omstandigheden in dit leven, dat het hart daarmee vervuld is. Wat zullen we eten, en wat zullen we drinken? Hoe zullen we door de wereld komen ...? En dat geldt als zij alleen zijn én onder de mensen. Wel, arme mensen, u bent te beklagen. Het ware voor u te wensen dat God u hier op aarde ruimere levensomstandigheden gaf. Maar kunt u met al uw zorgen wel iets verkrijgen? En moet u dan alleen maar voor het lichaam zorgen, terwijl het met uw ziel nog veel ellendiger gesteld is, zolang ze buiten Jezus is en zonder geloof? Het ene is maar voor een tijd, maar het andere voor de eeuwigheid. Ach, mocht u eens verontrust worden over de toestand van uw ziel!

Weer anderen zijn er weleens van overtuigd dat ze het geloof nog missen. Zij weten wel dat ze nog geen deel aan Jezus hebben. Er is weleens een verlangen, maar daar blijft het bij. Ze laten zich in beslag nemen¹⁷² door de wereld en de zonde, en zo raken ze langzamerhand

169. Vgl. Openbaring 3:1.

170. Vgl. Spreuken 23:34.

171. verslonden

172. laten zich binden

verder verwijderd van de weg ten leven. Dat is een heel gevaarlijke en zeer ellendige toestand!

Dringend advies

Dit is het volgende wat u te doen staat¹⁷³, als u alsnog om raad vraagt wat u moet doen om zalig te worden en het geloof te ontvangen.

Probeer toch te leren inzien dat het missen van het geloof heel rampzalig voor u is en u in een zeer ellendige situatie brengt. En dat geldt te meer omdat u leeft onder de ruime en gulle aanbieding van genade en zaligheid. ‘Hoe zullen wij ontvlieden, indien wij op zo grote zaligheid geen acht nemen?’¹⁷⁴

Als u ziet dat God in deze en gene werkt met Zijn Geest, pas er dan voor op dat u dit niet veracht en bespot, want dan zou u zich afschermen¹⁷⁵ tegen uw overtuigingen in. Denk liever: Dat moet ik ook ondervinden; och, was ik zo gelukkig als zij!

Geef uzelf geen rust zolang u weet dat u het geloof nog mist. Maar wees toch bijzonder ijverig in het nakomen van al die middelen waarmee God gewoonlijk werkt en die we hiervoor al hebben aangewezen. Wees toch vooral dáár waar het Woord wordt verkondigd, met het gebed of het zaad van het geloof daardoor eens in uw hart gezaaid¹⁷⁶ mocht worden.

Als de Geest enigszins in u begint te werken, al was het maar door algemene¹⁷⁷ overtuigingen en door het spreken¹⁷⁸ van uw geweten, doof dat licht dan toch niet uit, maar luister ernaar, ja, wakker het steeds méér aan. U beseft niet hoe schadelijk het is daartegen in te gaan. Dan zou het weleens kunnen zijn dat u in een situatie van verharding¹⁷⁹ en totale onverschilligheid komt; en dat is de droevigste toestand waarin iemand ooit kan komen.

Woord van bemoediging

Maar, kinderen van God, voor u heb ik nog een woord tot bemoediging en ook aanmoediging. Waarom bent u altijd zo onrustig¹⁸⁰ en

173. doet dit; dit zinnetje is ter wille van een vloeiend betoog iets uitgebreid.

174. Hebreëën 2:3

175. bebolwerken

176. gelegd

177. gemene

178. kloppingen

179. vereeltheid

180. beroerd

beschroomd, vooral tegen de tijd van het Avondmaal? U bent bang dat uw geloof niet oprecht is omdat u nog zoveel verdorvenheden in u vindt. U denkt: Als ik geloof had, zou mijn hart wel méér gereinigd zijn, dan zou ik veel meer met een teer geweten voor God leven. Maar kom, beur uw hart eens op!

Geef het de satan, de zonde en uw eigen vlees niet gewonnen. Zeg dan maar: 'Ja, zo zondig ben ik, en nog veel erger, maar Jezus is machtig om mij te helpen!'

Ach, let toch op het ruime aanbod van genade en zaligheid, dat u in het Evangelie wordt gedaan. Daar worden alle bezwaren weggenomen. Ja, hoe meer u zichzelf als ellendig, mismaakt en walgelijk voor God erkent, hoe lieflijker ú voor Jezus bent en hoe meer u Hém de kroon op het hoofd zult zetten, omdat u als een van de meest ellendige schepselen zaliggemaakt wordt. Niets kan u terughouden dan uw onwil; en als de satan u probeert tegen te houden, o, dan moet dat u juist des te meer aanmoedigen om tot Jezus te gaan en bij Hem te schuilen.

Laat u vooral niet tegenhouden om tot de tafel des Heeren te naderen, want het is ongeloof en ongehoorzaamheid aan Zijn eigen bevel als u daarvan wegblijft. Daarmee onteert u God en Jezus, en biedt u uw vijanden de helpende hand. Daardoor zou u nog méér uw troost en blijdschap verliezen, terwijl u daartegenover niet weet welke zegen en verkwikking u nog zou mogen genieten. O, waarom staat u dan nog zo van ver? Werp uw ziel in de armen van Jezus, waag het op Hem; Hij zal u in liefde tegemoet komen. Al is uw geloof zwak, een klein geloof is ook geloof. Al moet u onder tranen roepen: 'Heere, kom mijn ongelovigheid te hulp!¹⁸¹ – die tranen ziet Jezus met welgevallen en die stem is voor Hem lieflijk.

Maar kinderen des Heeren, ondertussen moet het nu besprokene u tot beschaming zijn, want hoewel u met méér bewustheid weet dat het beginsel van het geloof in u is gelegd, bent u daarin toch nog weinig gevorderd. Daarom wordt uw vertrouwen nog gemakkelijk aan het wankelen gebracht¹⁸², vooral wanneer u de kracht voelt van de verdorvenheid waarmee u nog worstelt. Laat dat u niet tegenhouden. Het moet wel tot uw verootmoediging zijn, maar ook uw geloof opwekken om opnieuw tot God te gaan. Klaag maar bij Hem

181. Markus 9:24

182. zo ligt geschud

hoeveel last u van de zonden hebt, en zeg Hem hoe graag u daarvan verlost wilt worden. Neem opnieuw de toevlucht tot de wonden van Jezus om in Zijn bloed verzoening te zoeken. Daar zult u nu in het naderen tot de tafel des Heeren gelegenheid voor ontvangen. Nader gelovig, vernieuw uw keuze met een ernstig voornemen¹⁸³ van het hart om met meer verloochening van uzelf en van alles buiten God, met meer trouw en toewijding¹⁸⁴ voor de Heere te leven. Dan zal het Avondmaal voor u gezegend zijn.

Welnu, ik hoop dat dit woord mag dienen tot een toenemen en opwekking van uw geestelijk leven¹⁸⁵, om overvloediger te zijn in het geloof, tot heerlijkheid van God. Amen.

183. opzet en voornemen; 'opzet' is hier een synoniem van 'voornemen'.

184. gezetter

185. tot uw bevordering en verwakking